

מעבר ים בגן

מאת: **שי דוד** – מנכ"ל ובעלים חברת כרכום עיצוב נוף בע"מ

שבילי הגן, אלה שנועדו כביכול למעבר מאזור לאזור בו, נותרים בד"כ לא שימוש, וחבל. עם מעט חשיבה מקדימה אפשר להפוך מעבר זניח לפינה שמזמינה לעצור בה רגע לאתנחתא אסתטית

החלום לבנות בית פרטי עם נוף למרחבים פתוחים וקרבה לטבע, כבר נדון בכתבה הקודמת. לפעמים זהו עניין של חלום ילדות רחוק של אלו מבינינו שגדלו במרחב ירוק במושב או בקיבוץ, ואחרי מספר שנות גלות בעיר שואפים לחזור לתחושת המחוזות הפתוחים והירוקים של ילדותם, ולפעמים זהו דווקא חלומם של עכברי העיר שמאסו בבתי המגורים הצפופים ובמרחבי הבטון וכמהים למרחב פרטי משלהם. ואולם, במציאות המקומית כאשר מגשימים את החלום באזורים עירוניים, מדובר בד"כ במגרשים שגודלם נע בין 250 מ"ר (רבע דונם) ל-500 מ"ר (חצי דונם). לא שחלילה יש רע במגרשים כאלו, אך לפי קווי הבניין שיש לשמור על פי תוכניות בניין עיר (תב"ע) המאושרות במרחבי התכנון השונים בארצנו, המרחב מתכווץ.

כרוב המקרים יש לשמור על מרחק של 5-6 מטרים בחזית, 4-5 מטרים בחזית לכביש ועל 4-2.5 מטרים בצידי המגרש, תלוי גם אם הבית הנו דו משפחתי או בודד.

כך או אחרת, בהתחשב בתקנות אלו המרחב הפתוח היחיד שאיך שהוא קרוב לחלום מתקבל בחזית האחורית של הבית, ולכן במרבית המקרים שם נקבע אזור הפעילות העיקרי, שמכיל בד"כ פינת הישיבה חיצונית, אם לאוכל ואם לישיבה נמוכה כסלון, ומרחב נוסף של דשא ו/או משטחי ריצוף לכילוי ומשחק. בתוך כך, למעט אזור הכניסה, שמעצם הווייתו ומיקומו זוכה "לביקורים", אזורי המגרש האחרים נותרים לרוב זנוחים ללא שימוש. עובדה זו היא נחלתם של רבים מבעלי הבתים הפרטיים שאכן ניגשים למלאכת הבנייה עם חלום על מרחב גדול, אך כבר בשלב התכנון, מבלי לשים לב, מוותרים על רובו, ו"מבזבזים" אגב כך פוטנציאל גדול. כתבה זו באה להמחיש כיצד על ידי תכנון נכון ניתן להחיות אזורים אבודים אלו, להגדיל את תחושת המרחב של דיירי הבית ולרווח את הפונקציות השונות בחלל הגן.

חכמים אמרו כי סוף מעשה במחשבה תחילה. ולכן עוד בשלבי התכנון הראשוניים של חדרי הבית השונים, הפנימיים והחיצוניים, יש לתת את הדעת לנושא המרחב והדרכים להשגתו, כאשר אחד הדברים הראשונים הוא מציאת דרך "להחיות" את אותם אזורים אבודים - להיפתח אליהם וליצור כניסה של החלל החיצוני לחלל הפנימי על ידי אור ותמונת נוף. ככל שיחדור יותר אור לחלל הפנימי וככל שתמונת הנוף הנראית מהפנים תהייה מוחשית יותר ואטרקטיבית יותר, כך גם התחושה הפנימית של מרחב תתעצם. במילים אחרות, נוף ירוק ומואר אמנם ייתן הרגשה של מרחב, אך כשהוא יכלול בתוכו גם פינת ישיבה קטנה ושביל גישה הקורא לצאת אליה, תתעצם תחושת המרחב פי כמה וכמה. אז נכון, בשלב התכנון יגידו רבים שהם לעולם לא יבחרו לשבת בה, אבל האמת היא שזה גם לא ממש משנה, שכן תחושת המרחב שפינה זו תעניק שווה הכול. יתירה מזאת: אם חושבים על זה, דווקא פינה כזו, שממוקמת בצד הבית ופונה לצדו של הבית השכן, תהיה שלוח, שקטה ונעימה יותר לישיבה מאחר והיא פונה לצדו ה"שקט" ולא לצדו העיקרי הפעיל יותר.

1. שביל מעבר העובר בגן הניבט מחלון הצד של הבית.
2. ספסל הממוקם בשביל המעבר המוליך מהחנייה המקורה לשביל הכניסה לבית.

אלמנט מעניין נוסף שיכול להעצים את תחושת המרחב בצידי הבית הוא אלמנט מים, ובמיוחד כזה שיוצר התרחשות, כמו מפל למשל. תמונת המים הניגרים מן הסלע או הקיר הבנוי וצליל הפכפוך החודרים לחלל הפנים בשל הקרבה הפיזית אליו, יוצרים תחושה שהחוץ והפנים חלל אחד הם ומכאן גדלה גם תחושת המרחב. כאשר הערב יורד ובווץ חשוך ובפנים מואר, קטן אמנם המרחב בחזרה לגודלו הטבעי, אך ניתן "לשמר את גודלו" באמצעות שימוש בגופי תאורה מתאימים שימקדו את תשומת הלב באותם אלמנטים שיצרו את המרחב בשעות האור. בנוסף, שימוש בגופים עמידים במים בתחתית הבריכה, ובמיוחד מתחת למפל, ייצר השתקפות של המים בנוף מסביב כמו גם על קירות ותקרת חלל הפנים, ויעניק חזרה את תחושת המרחב.

ככלל, תאורת גן היא דרך נפלאה להעצים את תחושת המרחב באזורים אלו, ובלבד שמשתמשים בה נכון ומתוך מחשבה מקדימה ותכנון. על ידי הארת אלמנטים בודדים בנוף החיצוני והשארת שאר הנוף חשוך, ניתן ליצור את אותה התרחשות והתערבות של אלמנט הנצפה בחלל הפנים ובכך להשפיע על תחושת המרחב. אלמנט כזה יכול להיות אלמנט מים או כל אלמנט אחר כגון: ספסל, סלע מעניין, עץ מפוסל, וכדומה.

3. שביל צר, ירוק ומוצל בצד הבית המחבר בין חדרי הגן השונים.
4. ספסל "עצירה" המזמין לשבת בו באמצע הדרך מהשער לדלת הכניסה לחלל הפנים.
5. מפל מים הניבט מעבל לחלון חלל המגורים ויוצר תחושת מרחב.
6. אלמנט מים הכולל נחל ומפל הממוקם לצד ספסל אבן בכניסה לבית.

כאשר מדובר באזור הכניסה לבית המצב הוא שונה. כאן, שלא כמו בחלל הפנים, ניתן "לאלץ" את הדיירים לקחת חלק בנוף ולעשות בו שימוש. לדוגמא, במגרשים היותר נפוצים (250-500 מ"ר). יש לשמור בד"כ על מרווח של כ-5 מטרים בין קיר הבית לקצה המגרש בחזית לכביש, ובקיזוז שתי חניות צמודות בשטח של כ-25 מ"ר לפחות, משאירים שטח לא גדול למבואת הכניסה. במקרים רבים מופנית תשומת לב רבה ומיותרת לשביל הגישה לדלת ולדלת עצמה ופחות לנוף בכללותו. כך קורה שלא פעם הדלת מקבלת את עיקר תשומת הלב של העובר בשער והמרחב סביב מאבד משמעות - וחכל. מן הראוי לזכור כי הכניסה לבית היא לא דלת הכניסה למבנה אלא שער הכניסה למגרש. ולחלקת הכניסה עצמה יש תפקיד מרכזי בחלל הבית כולו ובחיי דייריו.

- שביל מעבר מדורג עשוי בטון מוחלק, המוביל משער הכניסה למגרש אל פינת ישיבה צדדית.
- שביל כניסה מפותל מאלץ את העובר בו לחוות את הנוף סביבו.

לפיכך, על מנת לצקת תוכן נוסף לחלל הכניסה, כדאי להאט את קצב ההליכה על ידי יצירת "שביל טיול" המוביל משער הכניסה למגרש, (כלומר שער הכניסה לבית), לדלת הכניסה ולחלל הפנימי של הבית. רצוי ששביל זה יעבור בתוך הנוף ולא יחצה אותו לשניים, ובדרך זו יקבל הגן משמעות תוך "אילוץ" דייריו לקחת בו חלק וליהנות מיופיו. לעיתים, כדאי אף ליצור פינת ישיבה אקראית שתכריח את העוברים לידה לעצור לרגע ולהביט סביב לפני הכניסה לחלל הפנים. סיבות לעצירה לא חסרות, והן אף קלות להשגה עם מעט מחשבה: ריח של פריחה, פכפוך של מים, שלכת צבעונית שמבשרת על בא הסתיו או פריחה אביבית. אחרי הכול, לא הרבה פעמים ביום יש לנו הזדמנות לשים לב לפלא שסביבנו.

- פינת "עצירה" מול דלת הכניסה, נותנת הזדמנות להנות מהיופי מסביב.
- שביל "טיול" מדורג עשוי קורות עץ גושני המוביל אל דלת הכניסה לחלל הפנים.

